

Library and Information Science Research<https://Infosci.um.ac.ir>

Research Article

DOI: 10.22067/infosci.2022.68747.1011

Analyzing Iranian Scientific Publications in the Field of Digital Library Saeed Malekmohammadi¹, Mohsen Haji Zeinolabedini², Masoumeh Karimi³

Received: 06/02/2021

Accepted: 19/03/2022

Abstract

Introduction: Scientific publications are among the most important indicators for evaluating the development of scientific fields in different countries. Assessment of scientific output is necessary. The purpose of this study is to identify the status of Iranian scientific publications produced in the field of digital library.

Methodology: This research is applied and an analytic survey. The research method was bibliometrics. Statistical population of the research included articles and abstracts of these that have been published in the field of digital libraries during the years 2007- 2018. Data gathering instrument was a check list. Descriptive statistics and Excel software have been used to analyze the data.

Findings: The findings showed that most of the scientific producers belonged to digital library field, from the educational degree viewpoints, MA degree and in affiliation, Islamic Azad University of Hamadan and the gender was man. In scientific cooperation, most of the articles were written in groups. The most active authors were Yaghoob Nourouzi, Mehdi Alipour Hafezi and Ramatallh Fattahi. Highly-considered research kind was analytic-descriptive survey and the most-used keyword was digital library. The most active thesis supervisors of this field were Mehdi Alipour Hafezi (13), Yaghoob Nouruzi (9) and Esmat Moneni (4).

Conclusion: By analyzing research in the field of digital libraries, it can be concluded that surveys were dominant and good theoretical and practical research has been presented. But in some areas such as knowledge organization, processing systems, conceptual patterns, knowledge representation, interoperability and web content have been less or seldom surveyed; therefore, it is necessary that the researchers and the experts of digital library field should have more efforts to produce the related resources.

Keywords: Digital library, Researches, theses, Scientific production, Bibliometrics.

Citation: Malekmohammadi, S., HajiZeinolabedini, M., Karimi, M. (2022). Analyzing Iranian Scientific Publications in the Field of Digital Library. *Library and Information Science Research*, 12(1), 166-185. doi: 10.22067/infosci.2022.68747.1011

1. Publication Supervisor of Institute for Higher Education ACECR Khuzestan, Ahvaz, Iran. (Corresponding Author), Email: saeedmalekmohammadi9077@gmail.com

2. Assistant Professor, Knowledge & Information Science, ShahidBeheshti University, Tehran, Iran.

3. Ph.D. Student, Knowledge and Information Science, Shiraz University, Shiraz, Iran.

پژوهشنامه کتابداری و اطلاع رسانی

<https://infosci.um.ac.ir>

دسترسی آزاد	DOI: 10.22067/infosci.2022.68747.1011	مقاله پژوهشی
-------------	---------------------------------------	--------------

تحلیل بروندهای علمی ایران در حوزه کتابخانه دیجیتال

سعید ملک محمدی^۱، دکتر محسن حاجی‌زین‌العابدینی^۲، معصومه کریمی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۲۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۱۸

چکیده

هدف: بروندهای علمی یکی از مهم‌ترین شاخص‌های ارزیابی میزان توسعه حوزه‌های علمی در کشورهای مختلف است. شنجش و ارزیابی بروندهای علمی از ضروریات است. پژوهش حاضر به شناسایی وضعیت بروندهای علمی ایران در حوزه کتابخانه دیجیتال پرداخته است.

روش‌شناسی: پژوهش از نظر هدف کاربردی، و از نظر نوع پژوهش، پیمایشی - تحلیلی است. روش پژوهش مورد استفاده، کتابسنجی بوده است. جامعه آماری پژوهش شامل مقالات و چکیده پایان‌نامه‌هایی است که در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۸۶ منتشر شده‌اند. ابزار گردآوری داده‌ها، سیاهه واری و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و نرم‌افزار اکسل استفاده شده است.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بیشترین آمار تولیدکنندگان متون علمی مربوط به حوزه کتابخانه دیجیتال، از نظر مقطع تحصیلی، کارشناسی ارشد؛ وابستگی سازمانی، دانشگاه آزاد اسلامی همدان، جنسیت، مرد و از نظر همکاری علمی، بیشترین مقالات به صورت گروهی نوشته شده است. فعال‌ترین نویسندگان مقالات یعقوب نوروزی، مهدی علیپور حافظی و رحمت‌الله فتاحی است. بیشتر پژوهش‌ها از نظر نوع، پژوهش پیمایشی توصیفی و بیشترین کلیدواژه‌ها، کتابخانه دیجیتال بود. فعال‌ترین اساتید راهنمای پایان‌نامه‌های این حوزه، مهدی علیپور حافظی (۱۳)، یعقوب نوروزی (۹) و عصمت مومنی (۴) بوده است.

نتیجه‌گیری: با تحلیل پژوهش‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتال می‌توان نتیجه گرفت که در بعضی از حوزه‌های کتابخانه دیجیتال توجه خوبی صورت گرفته و پژوهش‌های نظری و کاربردی مطلوبی ارائه شده است. اما در برخی حوزه‌ها مانند سازماندهی دانش، سیستم‌های پردازش، الگوهای مفهومی، بازنمون دانش، میانکنش‌پذیری و محتوای وب به ترتیب یا پژوهشی صورت نگرفته یا کمتر انجام شده است. بنابراین ضروری است که پژوهشگران و متخصصان حوزه کتابخانه دیجیتال در ایران توجه و اهتمام بیشتری به تولید منابع در این محورهای موضوعی داشته باشند.

واژه‌های کلیدی: کتابخانه دیجیتال، پژوهش‌ها، پایان‌نامه‌ها، بروندهای علمی، کتابسنجی

۱. مسئول انتشارات موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان، (نویسنده مسئول)، saeedmalekmohammadi9077@gmail.com

۲. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، zabedini@gmail.com

۳. دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شیراز، nf_karimi@yahoo.com

مقدمه

پژوهش در مورد کتابخانه‌های دیجیتالی مراحل مختلفی را طی کرده، اما علاقه به موضوع کتابخانه‌های دیجیتالی، در قالب مطالعات نظری و کاربردی از دهه ۱۹۹۰ افزایش یافته است (علیپور حافظی، ۱۳۸۶). پژوهش و همکاری پژوهشگران حوزه‌های گوناگون است که توانسته توسعه کتابخانه‌های دیجیتالی را طی سال‌های گذشته امکان‌پذیر کند. موضوع این پژوهش‌ها به‌مرور زمان با تغییراتی مواجه بوده است. به‌طور مثال، در مراحل آغازین پیدایش کتابخانه‌های دیجیتالی، پژوهشگران بیشتر روی زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری متمرکز بودند در حالی که در مراحل بعدی، کاربران و رفتار آن‌ها در کانون توجه قرار گرفتند (نوروزی و سلطانی‌دستی، ۱۳۹۴). گرایش موضوعی کتابخانه دیجیتال به‌عنوان بخشی از حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی که بسیار مورد تأکید متخصصان حوزه رایانه است، جدیدترین نسل کتابخانه‌ها را که در نتیجه رویارویی با تحولات فناوری در عصر حاضر پدید آمده مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. این حوزه تخصصی حاصل سلسله‌ای از اندیشه‌ها و راهکارها با هدف حفظ جایگاه کتابخانه‌ها در امر پژوهش و تولید علوم جدید و به‌طور کلی در چرخه دانش، در فضای وب است. از آنجا که توسعه کتابخانه‌های دیجیتالی با توجه به پیشرفت‌های صورت گرفته در عرصه فناوری و ایجاد محیط فعالیت جدید جزء اولویت‌های توسعه علمی محسوب می‌شود، حوزه مطالعاتی کتابخانه‌های دیجیتالی نیز دارای اهمیت خاصی در پیشبرد و توسعه علمی کشور است (غفاری، غلامحسینی و جعفری‌فر، ۱۳۹۶). تغییر و تحولات فناورانه، بشر را با این پرسش کلی مواجه کرده است که چگونه می‌شود فناوری‌هایی که جهان را تسخیر کرده است، در خدمت کتابخانه گرفت؟ در برابر این پرسش مهم، پاسخ‌های متعددی از حوزه علوم رایانه و فناوری اطلاعات ارائه شده است که یکی از مهمترین آن‌ها، کتابخانه دیجیتال است. با آنکه بحث کتابخانه دیجیتال، سال‌هاست مطرح شده و همپای مباحث نظری آن تلاش شده است تا تجربه‌های عملی و پیاده‌سازی‌های مطلوبی در ارتباط با آن صورت گیرد، با این وجود، کتابخانه‌های دیجیتالی فعلی در کشور فاصله زیادی تا رسیدن به نقطه استاندارد و با نمونه‌های خارجی خود دارند. برخلاف کتابخانه‌های سنتی که سازوکار مشخصی داشته و پشتوانه قرن‌ها تجربه را دارا هستند، کتابخانه‌های دیجیتالی، نوپا بوده و تحقیقات در این حوزه در مقایسه با کتابخانه‌های سنتی بسیار محدودتر است. لازمه ارتقای این توان و ظرفیت، بهبود وضعیت تولید اطلاعات علمی در این حوزه است. از این‌رو در طول سی سال اخیر، تحقیقات بسیاری به حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی پرداخته‌اند. با توجه به گسترش دامنه پژوهش کتابخانه‌های دیجیتالی پژوهشگران این حوزه جهت توفیق در انجام پژوهش‌های جدید، بیش‌ازپیش نیاز دارند تا با کشورها، مؤسسات و دانشگاه‌های پیش‌تاز در تولید علم این حوزه آشنا شوند و نویسندگانی که بیشترین انتشارات علمی در این حوزه را داشته‌اند بشناسند. با توجه به اینکه مجله‌های علمی یکی از منابع مهم برای چاپ و نشر اطلاعات علمی و فنی هستند که پژوهشگران نتایج پژوهش خود را از طریق آن به چاپ می‌رسانند و یافته‌ها و اندیشه‌های خود را اشاعه می‌دهند

(عباداله عموقین و جعفری فر، ۱۳۹۳) مقاله‌ها، کتاب‌ها، سخنرانی‌ها، کارگاه‌های آموزشی، پایان‌نامه‌های دوره‌های تحصیلات تکمیلی و سایر منابع منتشر شده، بسترهای اصلی بحث‌های نظری و عملی کتابخانه دیجیتال را در بردارند. انتشارات در زمینه کتابخانه دیجیتال در این منابع، بخش قابل توجهی از انتشارات علمی کشور را به خود اختصاص داده‌اند و به‌عنوان سرمایه‌های علمی و فکری مراکز دانشگاهی درخور توجه هستند. بررسی انتشارات علمی در هر حوزه دانشی، می‌تواند نویسندگان و نشریات فعال و زمینه‌های موضوعی که کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند را شناسایی کرده و نقاط قوت و ضعف فعالیت‌ها را نمایان سازد. یکی از مهمترین کاربردهای این پژوهش می‌تواند روشن کردن وضعیت و ارائه داده‌های برای تصمیم‌گیران و سیاستگذاران باشد. در اختیار داشتن نمایی کلی از وضعیت پژوهش و انتشارات حوزه کتابخانه دیجیتال، می‌تواند راهگشای سیاست‌های آینده این حوزه باشد.

کتابخانه‌های دیجیتال در سال‌های اخیر بودجه زیادی از کتابخانه‌ها را برای مجموعه‌سازی، سازماندهی و مخصوصاً دیجیتال‌سازی به خود اختصاص داده و وقت و انرژی فراوانی از کتابخانه‌ها را گرفته‌اند. به همین خاطر در رسته موضوعات با اهمیت بالا در کتابخانه‌ها و محافل علمی به‌شمار می‌آیند. شناخت وضعیت دانش تولیدی کتابخانه دیجیتال می‌تواند زمینه لازم برای توسعه، آسیب‌شناسی، الگوگیری و اصلاح روندهای موجود را فراهم آورد. در این پژوهش تلاش شده است که تمامی آثار منتشر شده در بازه زمانی حدود یک دهه اخیر مورد بررسی قرار گرفته و چشم‌اندازی از قوت‌ها و ضعف‌ها و شکاف‌های این حوزه روشن و ارائه شود.

پیشینه پژوهش

در سال‌های اخیر پژوهش‌های گسترده‌ای هم از نظر کمی و هم از نظر کیفی در زمینه کتابخانه دیجیتال صورت گرفته است که همه حکایت از رشد و توسعه مطالعات این حوزه دارد. در این بخش به نمونه‌هایی از این پژوهش‌ها اشاره می‌شود.

بعضی از پژوهش‌ها، مطالعات حوزه کتابخانه دیجیتال را از نظر تنوع الگوی نویسنده‌گی مورد بررسی قرار داده‌اند، مانند پژوهش رضانی (۱۳۹۳) (یک و دونویسنده‌ای)، رضانی، علیپور حافظی و مومنی (۱۳۹۷) (دونویسنده‌ای)، طاهری، گلینی مقدم و جعفری (۱۳۹۷) (تک نویسنده‌ای)، ملک محمدی و حاجی زین‌العابدینی (۱۳۹۵) و لیو، بولن، نلسون و ون دو سامپل^۱ (۲۰۰۵) (به شکل گروهی)، سینق، میتال و احمد^۲ (۲۰۰۷) (تک نویسنده‌ای)، چاندراشکارای، مولا، هارینارایانا و رامچاندر^۳ (۲۰۱۰) (تک

1. Liu, Bollen, Nelson, & Van de Sompel

2. Singh, Mittal & Ahmad

3. Chandrashekarai, Mulla, & Harinarayana, Ramachandra

نویسنده‌ای)، هان، شی، لی، وانگ، شن و سو^۱ (۲۰۱۴) (دو نویسنده‌ای)، شکلا و ورما^۲ (۲۰۱۹) (دو نویسنده‌ای) و بعضی هم به ارزیابی بروندهای تحقیقاتی حوزه کتابخانه دیجیتال پرداخته‌اند، مانند پژوهش‌های رضایی (۱۳۹۳)، عربی (۱۳۹۴)، سهیلی (۱۳۹۷)، احمد، مینگ و رافی^۳ (۲۰۱۸)، شکلا و ورما (۲۰۱۹)، ویزاخی، کومبار و شیواراما^۴ (۲۰۲۰) و بعضی از پژوهش‌ها نیز به شناسایی نویسندگان و دانشگاه‌های فعال در حوزه کتابخانه دیجیتال پرداخته‌اند، مانند پژوهش‌های شیخ‌شعاعی، جدیدی، رحیمی و مسعودی (۱۳۹۲)، شاه‌رخی (۱۳۹۳)، رضایی (۱۳۹۳)، نوروزی و خدادادشهری (۱۳۹۵).

بررسی پیشینه‌ها در مجموع، بیانگر آن است که به‌طور کلی پژوهش‌های انجام شده در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال بسیار گسترده است و از ابعاد مختلفی به بررسی بروندهای علمی این حوزه پرداخته شده است. اغلب پیشینه‌های پژوهش حاضر در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال بیشتر از لحاظ تنوع الگوی نویسندگی و نشریات فعال مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در سال‌های اخیر استفاده از روش‌های علم‌سنجی و کتابسنجی در حوزه‌های مختلف دانش و رشته‌ها مورد استقبال پژوهشگران واقع شده و روند انجام پژوهش‌های علم‌سنجی و کتابسنجی در میان رشته‌های علمی مختلف، رو به گسترش بوده است. از آنجا که تا به حال پژوهشی که به‌طور جامع با استفاده از روش کتابسنجی به تحلیل مقالات و پایان‌نامه‌های فارسی و یا به‌عبارتی به بررسی روند پژوهش‌ها و بروندهای علمی در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال در ایران پرداخته باشد، صورت نگرفته است بنابراین در پژوهش تلاش می‌شود با استفاده از روش کتابسنجی به شناسایی وضعیت بروندهای علمی ایران در حوزه کتابخانه دیجیتال بپردازد.

روش‌شناسی پژوهش

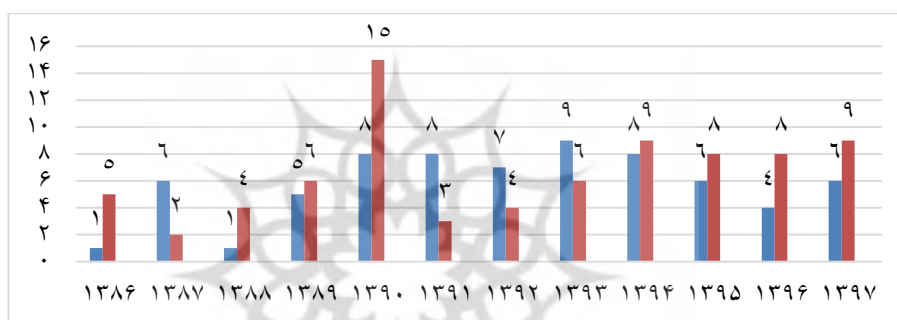
این پژوهش از نوع کاربردی است که با روش کتابخانه‌ای و سندی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش شامل مقالات و چکیده پایان‌نامه‌هایی (۶۹ مقاله و ۷۹ چکیده پایان‌نامه) است که طی سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۹۷ در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال منتشر شده‌اند. دلیل انتخاب این جامعه پژوهشی این بوده است که انتشارات حدود یک دهه اخیر را که شاهد رشد و گسترش کتابخانه‌های دیجیتال بوده‌ایم، بررسی کنیم. چراکه کتابخانه‌های دیجیتال ایجاد شده و توسعه‌یافته در یک دهه اخیر بسیار زیاد بوده‌اند و طبیعتاً نیاز است که زمینه‌های اجرای آن‌ها در دل مطالعات نظری فراهم آمده باشد. ابزار گردآوری داده‌ها، سیاهه واریسی بود که شامل اطلاعات کتابشناختی مقالات اعم از عنوان مجله، سال انتشار، عنوان مقاله، نوع پژوهش، کلیدواژه‌های مقاله و ابزار گردآوری داده‌های پژوهش، نام نویسندگان، مرتبه علمی و وابستگی سازمانی نویسندگان بود و در مورد پایان‌نامه‌ها شامل عنوان پایان‌نامه، نویسنده، استاد راهنما و

1. Han, Shi, Li, Wang, Shen, & Su
2. Shukla & Verma
3. Ahmad, Ming, & Rafi
4. Visakhi, Kumbar, & Shivaram

مشاور، سال ارائه، مقطع تحصیلی و دانشگاه ارائه‌دهنده بود. جهت گردآوری داده‌های پژوهش، با جستجو کردن کلیدواژه «کتابخانه دیجیتالی» در بانک‌های اطلاعاتی مگ ایران، نورمگز^۱، پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی^۲ (SID) و پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندک)، جمع‌آوری گردید. با توجه به ارزش و اهمیت علمی اطلاعات کتابشناختی مقالات و پایان‌نامه‌ها، در پژوهش حاضر به‌علت ناقص بودن اطلاعات کتابشناختی بعضی از مقالات و پایان‌نامه‌ها، از جامعه آماری پژوهش حذف شدند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و نرم‌افزار اکسل استفاده شده است.

یافته‌ها

نمودار شماره ۱، شامل تعداد مقالات (به رنگ آبی) و پایان‌نامه‌های (به رنگ قرمز) منتشر شده در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی طی بازه زمانی ۱۳۸۶-۱۳۹۷ می‌باشد.

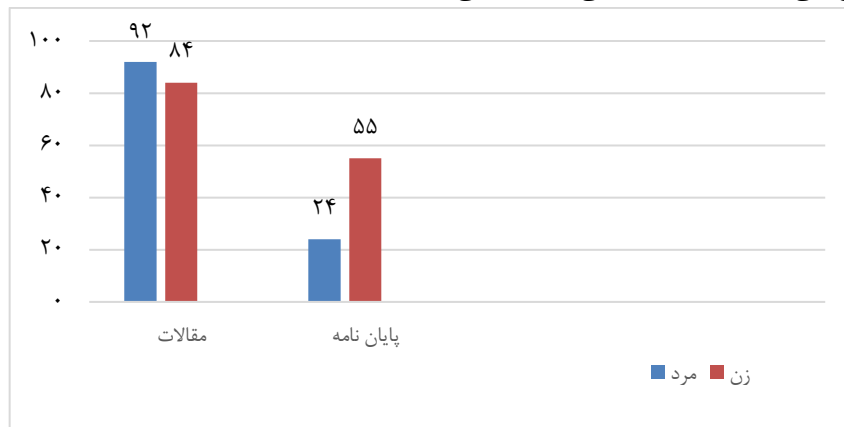
نمودار ۱. وضعیت مقالات و پایان‌نامه‌های منتشر شده در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی برحسب تاریخ انتشار

همان‌طور که از نمودار ۱، برمی‌آید وضعیت نشر مقالات در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی را در طی سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۹۷ نشان می‌دهد و به ترتیب بیشترین تعداد مقاله مربوط به سال ۱۳۹۳ (با عنوان مقاله) و کمترین مربوط به سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۶ (با عنوان مقاله می‌باشد). از طرف دیگر نتایج نمودار ۱، وضعیت تاریخ ارائه پایان‌نامه‌های کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های مختلف را نشان می‌دهد. سال ۱۳۹۰ با فراوانی ۱۵، سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۷ با فراوانی ۹، سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ با فراوانی ۸، دارای بیشترین فراوانی بودند که به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. ضمناً به‌علت ناقص بودن اطلاعات کتابشناختی بعضی از پایان‌نامه‌ها طی سال‌های مختلف، از جامعه آماری پژوهش حذف شدند. نمودار شماره ۲، جنسیت نویسندگان مقالات و پایان‌نامه‌های منتشر شده در حوزه کتابخانه‌های

1. Noormags

2. scientific information database

دیجیتالی طی سال‌های مورد بررسی، را نشان می‌دهد.

نمودار ۲. جنسیت نویسندگان مقالات و پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتال

نتایج نمودار ۲، جنسیت نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتال را نشان می‌دهد که مردان با فراوانی ۹۲ بیشتر از زنان با فراوانی ۸۴ می‌باشد. از طرف دیگر نتایج نمودار ۲، جنسیت نویسندگان پایان‌نامه‌های کتابخانه‌های دیجیتال پژوهش حاضر را نشان می‌دهد که نویسندگان زن با فراوانی ۵۵ و نویسندگان مرد با فراوانی ۲۴ بوده و تعداد نویسندگان زن بیشتر از نویسندگان مرد است. نمودار شماره ۳، شامل پرکارترین و فعال‌ترین نویسندگان مقالات در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال طی سال‌های مورد بررسی، می‌باشد.

نمودار ۳. نویسندگان فعال در تولید مقالات نشریات فارسی حوزه کتابخانه‌های دیجیتال

همان‌طور که از نمودار ۳، برمی‌آید به ترتیب یعقوب نوروزی، مهدی علیپور حافظی و رحمت‌الله فتاحی جزء پرکارترین و فعال‌ترین نویسندگان حوزه کتابخانه‌های دیجیتال در ایران محسوب می‌شوند و در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. ضمناً به علت اینکه تعداد نویسندگان با یک مقاله و دو مقاله زیاد است از آوردن اسامی آن‌ها خودداری گردید.

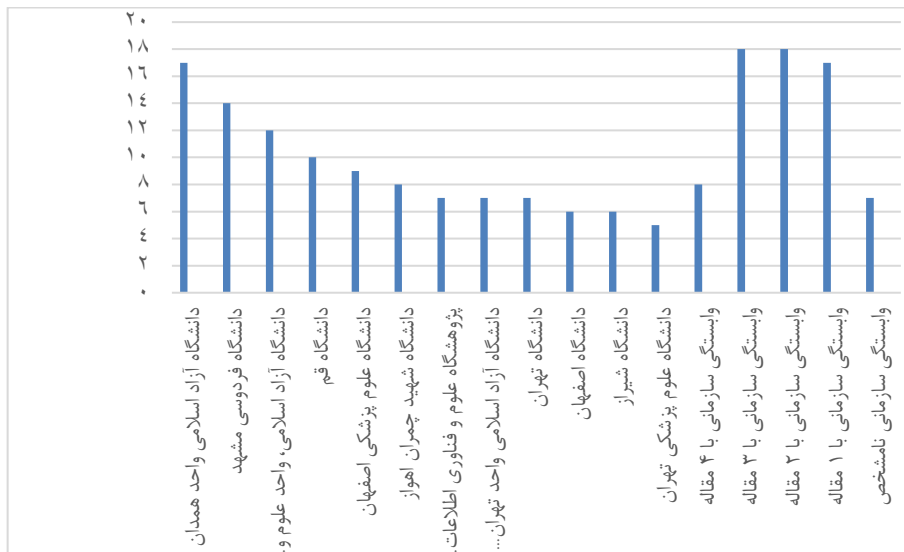
نمودار شماره ۴، مرتبه علمی نویسندگان مقالات در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال طی سال‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد.

نمودار ۴. مرتبه علمی نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتال

همان‌طور که از نتایج نمودار ۴، برمی‌آید مرتبه علمی نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتال به ترتیب بیشترین نویسندگان دارای مرتبه علمی کارشناسی ارشد و کمترین دارای مرتبه علمی مربی می‌باشند. بنابراین بیشترین مرتبه علمی نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتال به ترتیب کارشناسی ارشد ۳۹ نفر، استادیار ۳۷ نفر و دانشجوی کارشناسی ارشد با ۱۹ نفر بوده و در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. ضمناً ۱۷ نفر از نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتال در پژوهش حاضر فاقد مرتبه علمی بودند.

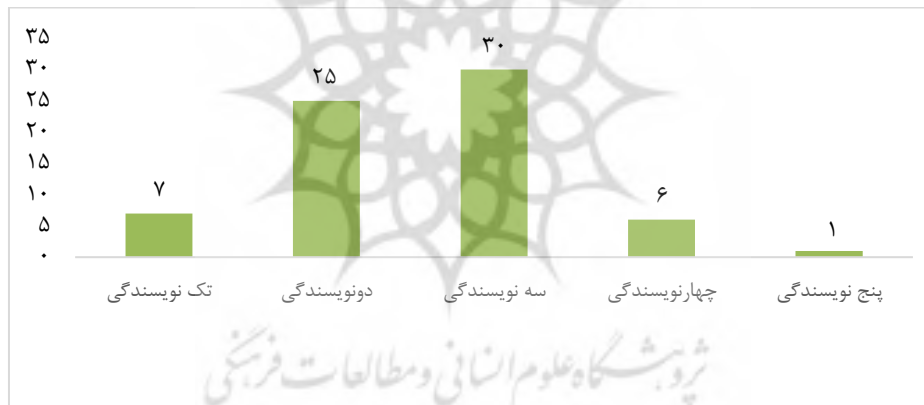
در نتایج نمودار ۵، وابستگی سازمانی نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتال را نشان می‌دهد که به ترتیب دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان با ۱۷ بار، دانشگاه فردوسی مشهد با ۱۴ بار و دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران با ۱۲ بار به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. به علت زیاد بودن وابستگی سازمانی نویسندگان با ۱، ۲، ۳ و ۴ بار تکرار از نوشتن اسامی آن مراکز خودداری گردید. ضمناً تعداد ۷ نفر از نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتال در پژوهش حاضر فاقد وابستگی سازمانی بودند.

نمودار ۵. وابستگی سازمانی فعال‌ترین نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی

نمودار شماره ۶، الگوی نویسندگی نویسندگان مقالات در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های

مورد بررسی را نشان می‌دهد.

نمودار ۶. الگوی نویسندگی نویسندگان مقالات کتابخانه‌های دیجیتالی

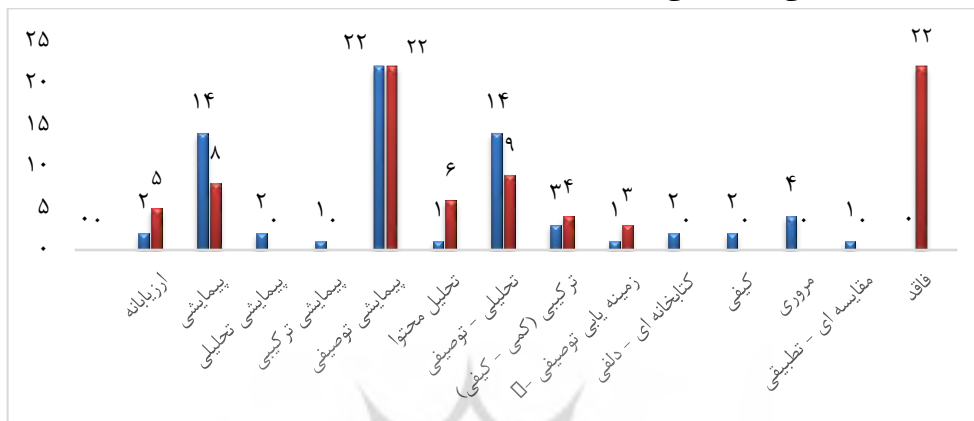
نتایج نمودار ۶، تنوع الگوی نویسندگی نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی در پژوهش

حاضر را نشان می‌دهد. الگوی سه نویسندگی با ۳۰ مقاله، دو نویسندگی با ۲۵ مقاله و الگوی تک

نویسندگی با ۷ مقاله به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند و بقیه در رتبه‌های بعدی قرار

می‌گیرند.

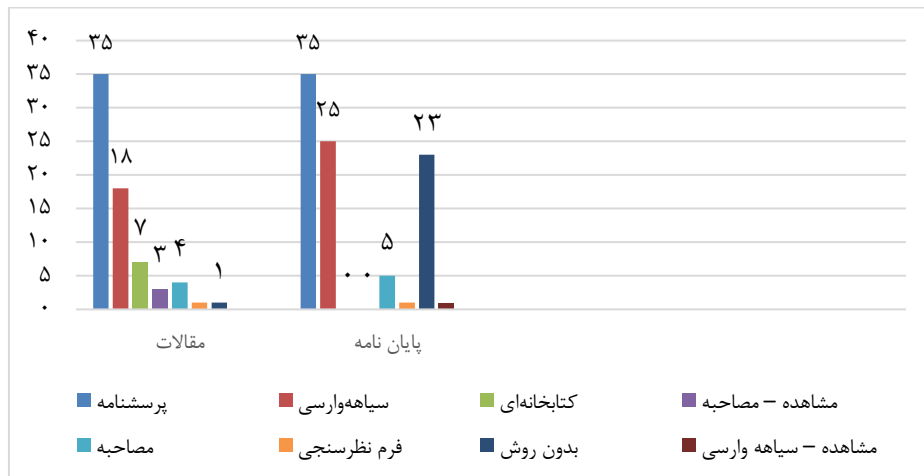
نتایج نشان داد که فصلنامه دانش‌شناسی با فراوانی ۱۷، فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات با فراوانی ۱۲ و فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی با فراوانی ۵، فعال‌ترین نشریات، در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال بوده و به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. نمودار شماره ۷، نوع روش پژوهش در مقالات و پایان‌نامه‌ها در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد.

نمودار ۷. نوع روش پژوهش در مقالات و پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی

نتایج نمودار ۷، نوع پژوهش به کاررفته در مقاله‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی در پژوهش حاضر را نشان می‌دهد. پژوهش پیمایشی - توصیفی با فراوانی ۲۲، تحلیلی - توصیفی با فراوانی ۱۴، پیمایشی با فراوانی ۱۴ و مروری با فراوانی ۴ به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند و سایر انواع پژوهش در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. از طرف دیگر، نتایج نمودار ۷، انواع پژوهش به کاررفته در پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی را نشان می‌دهد. نوع پژوهش «پیمایشی توصیفی» با فراوانی ۲۲، تحلیلی - توصیفی با فراوانی ۹ و پیمایشی با فراوانی ۸ دارای بیشترین فراوانی بوده و به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند و سایر انواع پژوهش‌ها در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. ضمناً تعداد ۲۲ چکیده از پایان‌نامه‌های مورد بررسی در پژوهش حاضر، فاقد «نوع پژوهش» بودند.

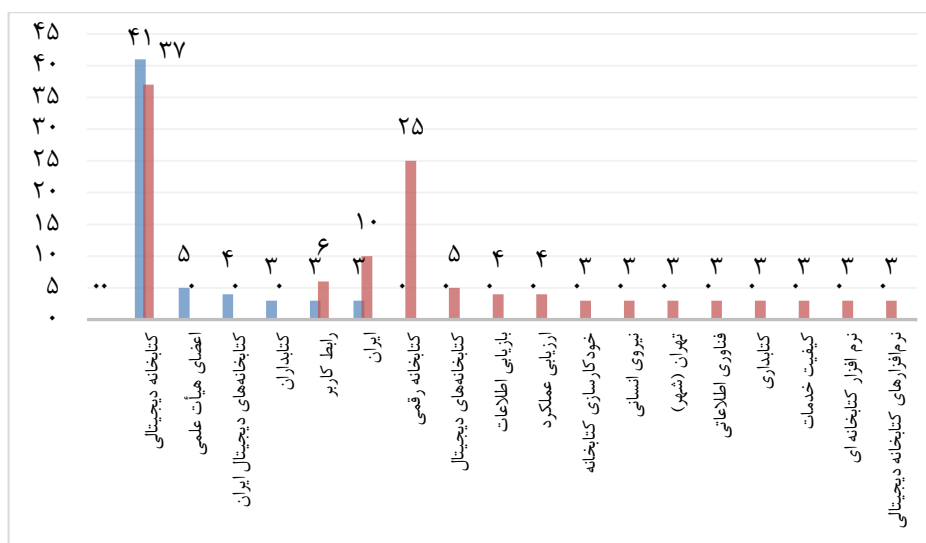
نمودار شماره ۸، ابزار گردآوری داده‌های مقالات و پایان‌نامه‌ها در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد.

نمودار ۸. ابزار گردآوری داده‌های مقالات و پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه دیجیتالی

نتایج نمودار ۸، ابزار گردآوری داده‌های مقالات حوزه کتابخانه دیجیتالی در پژوهش حاضر را نشان می‌دهد. پرسشنامه با فراوانی ۳۵، سیاهه‌وارسی با فراوانی ۱۸ و کتابخانه‌ای با فراوانی ۷ به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند و سایر ابزارهای گردآوری داده‌ها در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. ضمناً یک مقاله از مقالات مورد بررسی در پژوهش حاضر فاقد ابزار گردآوری داده بود. از طرف دیگر نتایج نمودار ۸، ابزار گردآوری داده‌ها در پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی را نشان می‌دهد. پرسشنامه با فراوانی ۳۵، سیاهه‌وارسی با فراوانی ۱۵ و مصاحبه با فراوانی ۵ دارای بیشترین فراوانی بوده و به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. ضمناً ۲۳ چکیده پایان‌نامه فاقد ابزار گردآوری داده‌ها بودند. نمودار شماره ۹، کلیدواژه‌های پرتکرار در چکیده مقالات و پایان‌نامه‌ها در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی طی سال‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

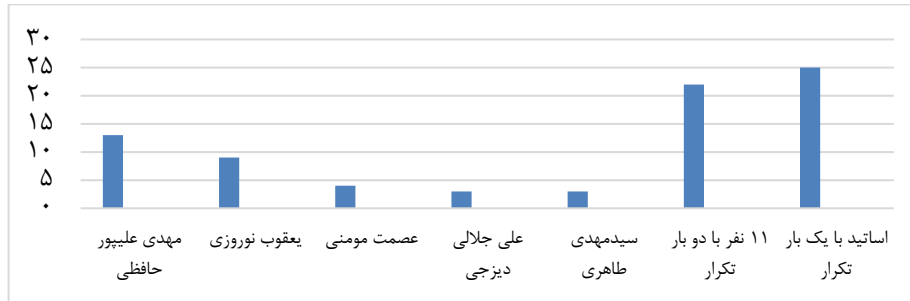

نمودار ۹، کلیدواژه‌های پرتکرار در چکیده مقالات و پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه دیجیتال

نتایج نمودار ۹، کلیدواژه‌های پرتکرار در چکیده مقالات حوزه کتابخانه دیجیتال پژوهش حاضر را نشان می‌دهد. از ۳۱۱ کلیدواژه، کتابخانه دیجیتال با فراوانی ۴۱، اعضای هیئت علمی با فراوانی ۵ و کتابخانه‌های دیجیتال ایران با فراوانی ۴، به ترتیب کلیدواژه‌هایی هستند که بیشتر تکرار شده بودند و به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند و سایر کلیدواژه‌ها در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. ضمناً به علت زیاد بودن کلیدواژه‌های پژوهش حاضر، از آوردن تمامی آن‌ها خودداری گردید. همچنین بعضی از کلیدواژه‌ها با دو بار تکرار با فراوانی ۴۴ و بعضی با یک بار تکرار با فراوانی ۲۰۸ در چکیده مقاله‌های پژوهش حاضر مورد استفاده قرار گرفته بودند. از طرف دیگر، نتایج نمودار ۹، کلیدواژه‌های پرتکرار در چکیده پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتال را نشان می‌دهد. از ۴۷۸ کلیدواژه استفاده شده در چکیده پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتال، کتابخانه‌های دیجیتال با فراوانی ۳۷، کتابخانه رقی با فراوانی ۲۵ و ایران با فراوانی ۱۰، بیشترین فراوانی را داشتند و به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند و سایر کلیدواژه‌ها در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. ضمناً از کلیدواژه‌های مورد بررسی در پژوهش حاضر، ۲۹۷ کلیدواژه فقط یک بار و ۳۱ کلیدواژه دو بار تکرار شده بودند که به علت زیاد بودن کلیدواژه‌ها از ذکر کردن آن‌ها خودداری گردید.

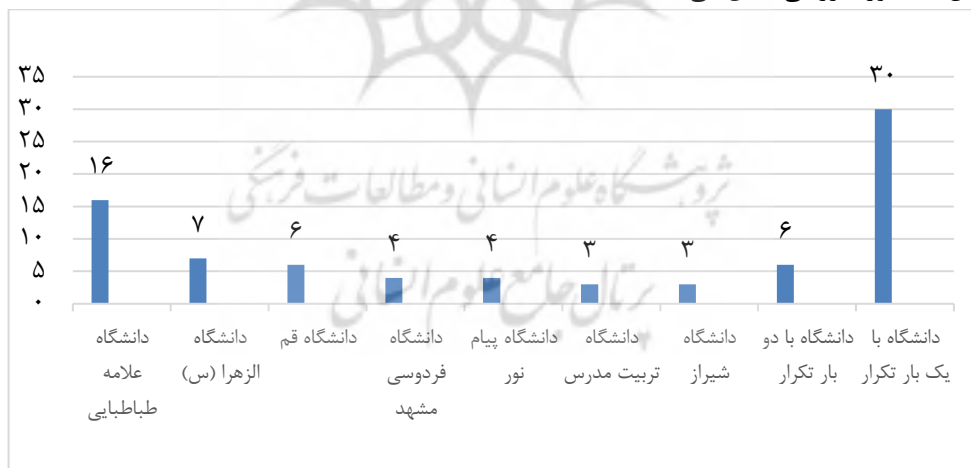
نتایج نشان داد که مقطع تحصیلی نویسندگان پایان‌نامه‌ها در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال، مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد با فراوانی ۷۴ (۹۳/۶۷ درصد) و مقطع تحصیلی دکتری با فراوانی ۵ (۶/۳۳ درصد) بوده که نویسندگان مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد بیشتر از دکتری می‌باشد.

نمودار شماره ۱۰، فعال‌ترین اساتید راهنما پایان‌نامه‌ها در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال طی سال‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد.

نمودار ۱۰. فعال‌ترین اساتید راهنما پایان‌نامه‌ها در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال

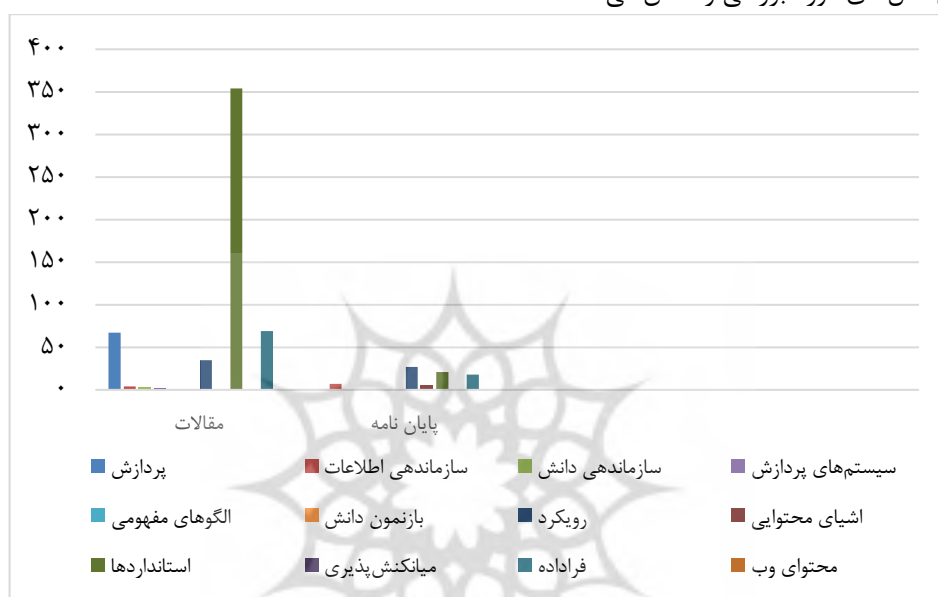
نتایج نمودار ۱۰، فعال‌ترین اساتید راهنما پایان‌نامه‌ها در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال را نشان می‌دهد که مهدی علیپور حافظی با فراوانی ۱۳، یعقوب نوروزی با فراوانی ۹ و عصمت مومنی با فراوانی ۴ دارای بیشترین فراوانی بوده و به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند. ضمناً به علت زیاد بودن اساتید راهنما با یک بار تکرار و دو بار تکرار، از ذکر اسامی آن‌ها خودداری شد. نتایج نشان داد که بعضی از پایان‌نامه‌ها استاد مشاور نداشتند. بنابراین فقط فعال‌ترین اساتید مشاور به ترتیب عصمت مومنی با ۶ بار، مهدی علیپور حافظی با ۵ بار و میترا صمیعی، امیر غایبی، هادی شریف مقدم و موسی مجیدی با ۳ بار بودند و از ذکر اساتید مشاور با ۱ و ۲ بار تکرار خودداری شد. نمودار شماره ۱۱، فعال‌ترین دانشگاه‌ها را در ارائه پایان‌نامه در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال طی سال‌های مورد بررسی نشان می‌دهد.

نمودار ۱۱. فعال‌ترین دانشگاه‌ها در ارائه پایان‌نامه در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال

نتایج نمودار ۱۱، فعال‌ترین دانشگاه‌ها در ارائه پایان‌نامه در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال را نشان می‌دهد. دانشگاه علامه طباطبایی با فراوانی ۱۶، دانشگاه الزهرا (س) با فراوانی ۷ و دانشگاه قم با فراوانی ۶، به ترتیب بیشتر مشارکت را در ارائه پایان‌نامه در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال را داشتند و به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. ضمناً با توجه به اینکه اسامی بعضی از مراکز دانشگاهی فقط یک بار یا دو بار تکرار گردیده بود از ذکر اسامی آن‌ها خودداری گردید.

نمودار شماره ۱۲، کلیدواژه‌های مورد بررسی در محورهای موضوعی حوزه کتابخانه‌های دیجیتال طی سال‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد.

نمودار ۱۲. کلیدواژه‌های مورد بررسی در محورهای موضوعی حوزه کتابخانه‌های دیجیتال ایران

نتایج نمودار ۱۲، تعداد فراوانی (تکرار شدن) کلیدواژه‌های محورهای موضوعی حوزه کتابخانه‌های دیجیتال ایران را در مقالات و چکیده پایان‌نامه‌هایی که موضوع آن‌ها کتابخانه‌های دیجیتال بوده، نشان می‌دهد. کلیدواژه استاندارد‌ها با فراوانی ۳۷۵، فراداده با فراوانی ۸۷ و پردازش با فراوانی ۶۸ دارای بیشترین فراوانی بوده و به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. ضمناً فراوانی بعضی از کلیدواژه‌ها در متن مقالات بیشتر از چکیده پایان‌نامه‌های مورد بررسی در پژوهش حاضر می‌باشد. همچنین بعضی از کلیدواژه‌ها مانند الگوهای مفهومی و بازنمون دانش فاقد فراوانی بودند و با جستجو در متن مقالات و چکیده پایان‌نامه‌های مورد بررسی، یافت نشدند.

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که در مجموع از ۱۴۸ منبع مورد بررسی، (۶۹ عنوان مقاله و ۷۹ عنوان پایان‌نامه) در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی، جنسیت نویسندگان مقالات بیشتر مرد بود ولی در پایان‌نامه‌ها حوزه مورد بررسی، بیشتر نویسندگان را زنان تشکیل می‌دهند. از لحاظ سال انتشار مقاله و ارائه پایان‌نامه، به‌علت ناقص بودن اطلاعات کتابشناختی بعضی از پایان‌نامه‌ها و مقالات نشریات طی سال‌های مختلف، از جامعه آماری پژوهش حذف شدند.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که یعقوب نوروزی، مهدی علیپور حافظی و رحمت‌الله فتاحی جزء پرکارترین و فعال‌ترین نویسندگان حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی در ایران محسوب می‌شوند. این یافته با یافته‌های پژوهش شیخ‌شعاعی و همکاران (۱۳۹۲)، شاهرخی (۱۳۹۳)، رضانی (۱۳۹۳) و نوروزی و خدادادشهری (۱۳۹۵) همخوانی دارد.

همان‌طور که از نتایج پژوهش برمی‌آید مرتبه علمی نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی بیشتر دارای مرتبه علمی کارشناسی ارشد بوده که این یافته از پژوهش حاضر، با یافته‌های پژوهش رضانی (۱۳۹۳) که نشان داد سهم دارندگان مدرک کارشناسی ارشد از نظر مدرک تحصیلی در انتشارات علمی بیشتر بوده است، همخوانی دارد. ضمناً ۱۷ نفر از نویسندگان مقالات در پژوهش حاضر، فاقد مرتبه علمی بودند که ضرورت دارد مسئولان نشریات، هنگام پذیرش مقاله، این اطلاعات را هم در مقاله درج کنند.

نتایج پژوهش نشان داد که در مجموع برای انتشار مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی ۱۷۶ دانشگاه و مرکز علمی و پژوهشی مشارکت داشته‌اند که وابستگی سازمانی بیشتر نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی متعلق به دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان، دانشگاه فردوسی مشهد و دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران بوده که این یافته با یافته‌های پژوهش شاهرخی (۱۳۹۳) و رضانی (۱۳۹۳) همخوانی دارد. شاید یکی از دلایل این امر، وجود اساتید راهنمایی باشد که در مسیر انتخاب موضوع پژوهش اعم از مقاله و پایان‌نامه بخصوص برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی، دانشجویان را به‌سوی این حوزه سوق داده‌اند. ضمناً در پژوهش حاضر، بعضی از نویسندگان، فاقد وابستگی سازمانی بودند که ضروری است مسئولان نشریات، هنگام پذیرش مقاله، این نکته به‌ظاهر کوچک ولی بسیار مهم را هم مدنظر داشته باشند.

تنوع الگوی نویسندگی نویسندگان مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی در پژوهش حاضر نشان داد که الگوی سه نویسندگی با ۳۰ مقاله بیشترین فراوانی را داشته و بیشتر به‌صورت گروهی مشارکت علمی داشته‌اند. این یافته با یافته‌های پژوهش ملک‌محمدی و حاجی زین‌العابدینی (۱۳۹۵) و لیو و همکاران (۲۰۰۵) همخوانی داشته ولی با یافته‌های پژوهش رضانی (۱۳۹۳) (همکاری علمی در بین پژوهشگران حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی ایران خیلی پایین است)، طاهری، گلینی‌مقدم و جعفری (۱۳۹۷)، سینق، میتال و احمد (۲۰۰۷)، چاندراشکارای و همکاران (۲۰۱۰) (الگوی نویسنده‌ای تک

نویسنده‌ای) و هان و همکاران (۲۰۱۴) (الگوی نویسنده‌ای دونویسنده‌ای) همخوانی ندارد. همان‌طور که از نتایج پژوهش برمی‌آید فعال‌ترین نشریات در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال، فصلنامه دانش‌شناسی، فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات و فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی در رتبه‌های اول تا سوم نشریات منتشرکننده مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتال قرار گرفته‌اند. این یافته با یافته‌های پژوهش رضانی و علیپور حافظی (۱۳۹۲) و شیخ‌شعاعی و همکاران (۱۳۹۲) نیز این نشریات را در انتشار مقالات فارسی حوزه کتابخانه‌های دیجیتال جزء نشریات فعال قلمداد کرده‌اند. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بیشترین نوع پژوهش به‌کاررفته در مقاله‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتال در پژوهش حاضر، پیمایشی - توصیفی بوده است که در پیشینه‌های پژوهش حاضر به این نکته اشاره‌ای نشده است.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که بیشترین ابزار گردآوری داده‌های مقالات حوزه کتابخانه دیجیتال در پژوهش حاضر، پرسشنامه بوده است که در پیشینه‌های پژوهش حاضر به این نکته اشاره‌ای نشده است.

نتایج نشان داد که بیشترین کلیدواژه‌های پرتکرار در چکیده مقالات حوزه کتابخانه‌های دیجیتال در پژوهش حاضر از ۳۱۱ کلیدواژه، بیشترین مربوط به کلیدواژه کتابخانه دیجیتال بوده است که این یافته از یافته‌های پژوهش، با یافته‌های پژوهش رضانی (۱۳۹۳)، سهیلی (۱۳۹۷)، احمد، مینگ و رافی (۲۰۱۸)، شکلا و ورما (۲۰۱۹) و ویزاخی، کومبار و شیواراما (۲۰۲۰) همخوانی دارد ولی با یافته‌های پژوهش عربی (۱۳۹۴) همخوانی ندارد.

همان‌طور که از نتایج پژوهش برمی‌آید در بررسی مقالات و چکیده پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتال، مجموع فراوانی کلیدواژه مدیریت دانش بسیار پایین بوده که این یافته از پژوهش با یافته‌های پژوهش شیخ‌شعاعی و همکاران (۱۳۹۲) همخوانی داشته است. زیرا آن‌ها در پژوهش خود دریافتند در وبسایت‌های کتابخانه‌های دیجیتال منتخب در ایران معیارهای مدیریت (سازماندهی) دانش به‌طور مطلوبی به‌کار گرفته نشده‌اند که از ناسازگاری آن‌ها با اصول، ضوابط و استانداردها سرچشمه می‌گیرد.

یافته‌های پژوهش نشان داد که در بررسی مقالات و چکیده پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتال، مجموع فراوانی کلیدواژه میانکشی‌پذیری بسیار پایین بوده که این یافته با یافته‌های پژوهش رضانی (۱۳۹۳) همخوانی دارد. زیرا در پژوهش خود به این نتیجه رسید که از جمله مقوله‌های موضوعی که در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال کمتر به آن‌ها پرداخته شده است می‌توان به میانکشی‌پذیری (نحوی/معنایی) و اشتراک دانش اشاره کرد.

نتایج نشان داد که بیشترین تاریخ ارائه پایان‌نامه‌های کتابخانه‌های دیجیتال طی سال‌های مختلف، سال ۱۳۹۰ با فراوانی ۱۵، بوده است و از طرف دیگر، به‌علت ناقص بودن اطلاعات کتابشناختی بعضی از پایان‌نامه‌ها، طی سال‌های مختلف، از جامعه آماری پژوهش حذف شدند. بنابراین لازم است اساتید راهنما

بایستی دستوراتی در این زمینه اتخاذ نمایند تا این مشکل به‌وجود نیاید.

نتایج نشان داد که جنسیت بیشتر نویسندگان پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی زن بوده است که این یافته از یافته‌های پژوهش با یافته‌های پژوهش رضانی (۱۳۹۳) همخوانی دارد. زیرا به نتیجه رسید که پژوهشگران زن بیشتر تمایل داشته‌اند تا موضوع پایان‌نامه خود را در حوزه‌های موضوعی کتابخانه دیجیتال انتخاب نمایند.

یافته‌های پژوهش نشان داد که مقطع تحصیلی نویسندگان پایان‌نامه‌ها، همانند مقالات در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی، مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد بوده است که این یافته با یافته‌های پژوهش رضانی (۱۳۹۳) همخوانی دارد. زیرا به این نتیجه رسید که سهم دارندگان مدرک کارشناسی ارشد از نظر مدرک تحصیلی در انتشارات علمی بیشتر بوده است.

نتایج نشان داد که فعال‌ترین اساتید راهنما پایان‌نامه‌ها در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی، یعقوب نوروزی و عصمت مومنی و علی جلالی دیزجی و سیدمهدی طاهری دارای بیشترین فراوانی بوده است که این یافته با یافته‌های پژوهش شیخ‌شعاعی و همکاران (۱۳۹۲)، شاهرخی (۱۳۹۳)، رضانی (۱۳۹۳) و نوروزی و خدادادشهری (۱۳۹۵) همخوانی دارد. ضمناً بعضی از پایان‌نامه‌ها استاد مشاور نداشتند. بنابراین فقط فعال‌ترین اساتید مشاور به ترتیب عصمت مومنی با ۶ بار، مهدی علیپور حافظی با ۵ بار و میترا صمیعی با ۳ بار بودند.

نتایج نشان داد که فعال‌ترین دانشگاه‌ها در ارائه پایان‌نامه در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشگاه الزهرا (س) و دانشگاه قم بیشتر مشارکت را در ارائه پایان‌نامه در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی را داشتند که این یافته با یافته‌های پژوهش رضانی (۱۳۹۳) همخوانی دارد. زیرا در پژوهش خود، این دانشگاه‌ها را جزو دانشگاه‌های فعال در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی قلمداد کرده بود.

یافته‌های پژوهش نشان داد که از ۴۷۸ کلیدواژه استفاده شده در چکیده پایان‌نامه‌های حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی، «کتابخانه‌های دیجیتالی» بیشترین فراوانی را داشته که این یافته با یافته‌های پژوهش رضانی (۱۳۹۳) و سهیلی (۱۳۹۷)، احمد، مینگ و رافی (۲۰۱۸)، شکلا و ورما (۲۰۱۹) و ویزاخی، کومبار و شیواراما (۲۰۲۰) همخوانی دارد ولی با یافته‌های پژوهش عربی (۱۳۹۴) همخوانی ندارد.

نتایج نشان داد که در پایان‌نامه‌های مورد بررسی در حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی، بیشتر از پژوهش پیمایشی توصیفی و از پرسشنامه به‌عنوان نوع پژوهش و ابزار گردآوری داده‌ها استفاده کرده بودند. ضمناً تعداد ۲۲ پایان‌نامه فاقد نوع پژوهش و ۲۳ پایان‌نامه فاقد ابزار گردآوری داده‌ها بودند. بنابراین ضروری است که این نکات مهم را در چکیده پایان‌نامه‌ها قید بنمایند.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که فراوانی کلیدواژه‌های محورهای موضوعی حوزه کتابخانه‌های دیجیتالی در مقالات و چکیده پایان‌نامه‌هایی را که موضوع آن‌ها کتابخانه‌های دیجیتالی بوده، نشان می‌دهد. کلیدواژه استانداردها با فراوانی ۳۷۵، فراداده با فراوانی ۸۷ و پردازش با فراوانی ۶۸ دارای بیشترین

فراوانی بوده و به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. ضمناً فراوانی بعضی از کلیدواژه‌ها در متن مقالات بیشتر از چکیده پایان‌نامه‌های مورد بررسی در پژوهش حاضر می‌باشد. همچنین بعضی از کلیدواژه‌ها مانند الگوهای مفهومی و بازنمون دانش فاقد فراوانی بودند و با جستجو در متن مقالات و چکیده پایان‌نامه‌های مورد بررسی، یافت نشدند. بنابراین ضروری است که روی بعضی از کلیدواژه‌هایی که فاقد فراوانی است بیشتر پژوهش صورت گیرد.

ارزیابی کلی پژوهش‌های حوزه کتابخانه دیجیتال در کشور، (۷۹ عنوان پایان‌نامه و ۶۹ عنوان مقاله) در یک دهه یعنی از سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۷ نشانگر این است که انتشارات این حوزه گسترده‌تری پیدا کرده است. بسیاری از مقالات منتشر شده در مجلات حاصل طرح‌های پژوهشی و پایان‌نامه‌های دانشجویی بوده‌اند و این موضوع نشان می‌دهد که در این دهه یکی از موضوعات برجسته و پربسامد پژوهشی در دانشگاه‌های کشور، حوزه کتابخانه دیجیتال بوده است. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که برخی از کلیدواژه‌های موضوعی مانند سازماندهی دانش، سیستم‌های پردازش، الگوهای مفهومی، بازنمون دانش، میانکنش‌پذیری و محتوای وب به ترتیب یا کمتر به این حوزه پرداخته شده یا اصلاً به این حوزه‌های موضوعی در حوزه کتابخانه‌های دیجیتال نپرداخته‌اند.

با توجه به اهمیت مبانی نظری در هر رشته علمی و اهمیت وجود نیروی متخصص در حوزه خدمات کتابخانه دیجیتال و نیازهای کاربران در استفاده از این حوزه‌های موضوعی، پیشنهاد می‌شود که پژوهشگران و متخصصان حوزه کتابخانه دیجیتال در ایران به مباحثی که کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند، اهمیت بیشتری بدهند و پژوهش‌های بیشتری بر روی این موضوعات صورت گیرد. با توجه به اینکه این پژوهش بر روی مسائل کتابسنجی پژوهش‌های کتابخانه دیجیتال تمرکز کرده بود و وارد محتوای آثار منتشر شده نشده است، پیشنهاد می‌شود در پژوهشی به تحلیل محتوای پژوهش‌های حوزه کتابخانه دیجیتال پرداخته شود.

منابع

رضانی، هادی (۱۳۹۳). ترسیم نقشه علمی مطالعات کتابخانه‌های دیجیتال بین آثار منتشر شده در ایران از آغاز تا پایان سال ۱۳۹۲. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.

رضانی، هادی؛ علیپور حافظی، مهدی (۱۳۹۲). ترسیم نقشه علمی حوزه کتابخانه‌های دیجیتال بر اساس مقالات منتشر شده در نشریات علمی - پژوهشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی بین سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۱. در مهدی علیپور حافظی و میترا آذرمیدختیان (ویراستاران)، مجموعه مقالات نخستین کنفرانس ملی کتابخانه دیجیتال: یک دهه کتابخانه‌های دیجیتال در ایران با نگاهی به آینده. تهران، ۹ بهمن (صص. ۵۶-۳۷). تهران: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.

- رضانی، هادی؛ علیپور حافظی، مهدی؛ مومنی، عصمت (۱۳۹۷). جستاری بر دو دهه مطالعات جامعه علمی کتابخانه‌های دیجیتالی در ایران: پدیده جهان کوچک. *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، ۴(۲)، ۶۰-۱۹. <https://dx.doi.org/10.22091/stim.2018.3214.1212>
- سهیلی، عزیز (۱۳۹۷). *ترسیم ساختار علمی حوزه کتابخانه‌های دیجیتال در پایگاه وب آو ساینس با استفاده از روش هم‌وزگانی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه قم، قم.
- شاهرخی، پریسا (۱۳۹۳). *تحلیل شبکه استنادی مطالعات کتابخانه دیجیتال منتشر شده در ایران تا سال ۱۳۹۲*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه قم، قم.
- شیخ‌شعاعی، فاطمه؛ جدیدی، زهرا؛ رحیمی، ندا؛ مسعودی، فاطمه (۱۳۹۲). بررسی روند پژوهش در حوزه کتابخانه دیجیتال در مجلات ایرانی. در مهدی علیپور حاضی و میترا آذرمدختیان (ویراستاران)، *مجموعه مقالات نخستین کنفرانس ملی کتابخانه دیجیتال: یک دهه کتابخانه‌های دیجیتالی در ایران با نگاهی به آینده*. تهران، ۹ بهمن (صص. ۶۶-۵۷). تهران: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.
- طاهری، پروین؛ گلینی مقدم، گلنسا؛ جعفری، حسن (۱۳۹۷). کتابخانه دیجیتال در وب آو ساینس: تحلیل مقاله‌های علمی جهان با تأکید بر جایگاه ایران. *مجله علم‌سنجی کاسپین*، ۵(۱)، ۳۸-۲۸. <http://dx.doi.org/10.22088/cjs.5.1.28>
- عبادله عموقین، جعفر؛ جعفری فر، نیره (۱۳۹۳). بررسی تحلیلی انتشارات علمی تولید شده در حوزه سیستم‌های اطلاعاتی در پایگاه وب آو ساینس (آی. اس. آی). طی سال‌های ۲۰۰۴ الی ۲۰۱۴. *نخستین کنفرانس ملی سیستم‌های اطلاعاتی*، تهران، دانشگاه تهران، ۱-۱۳.
- عربی، سمیرا. (۱۳۹۴). *ترسیم نقشه دانش مطالعات کتابخانه دیجیتال بر اساس کنفرانس‌های بین‌المللی (۲۰۰۰-۲۰۱۳)*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه قم، قم.
- علیپور حافظی، مهدی (۱۳۸۶). *کتابخانه‌های دیجیتالی. کتاب ماه کلیات*، ۱۰(۹ و ۸)، ۲۱-۱۶. بازیابی شده در ۱۱ آبان ۱۳۹۸ <http://ensani.ir/fa/article/300704/>
- غفاری، سعید؛ غلامحسینی، محبوبه؛ جعفری فر، نیره (۱۳۹۶). بررسی تحلیلی بروندهای علمی جهان در حوزه کتابخانه دیجیتال در پایگاه اطلاعاتی Web of Science طی سال‌های ۱۹۹۲ - ۲۰۱۵. *پژوهش‌نامه علم‌سنجی*، ۳(۶) ۶۲-۴۳. <https://dx.doi.org/10.22070/rsci.2017.508>
- ملک محمدی، سعید و حاجی زین‌العابدینی، محسن (۱۳۹۵). تحلیل استنادی مقالات دوفصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات کتابداری و علم اطلاعات. *مجله علم‌سنجی کاسپین*، ۳(۲) ۴۷-۳۸. <http://dx.doi.org/10.22088/cjs.3.2.38>
- نوروزی، یعقوب؛ خدادادشهری، نیره (۱۳۹۵). تحلیل استنادی و محتوایی بروندهای حوزه کتابخانه دیجیتال در ایران (با تأملی بر مباحث مالکیت فکری). *مقاله ارائه شده در دومین کنفرانس ملی کتابخانه دیجیتال: مالکیت فکری*. ۴ اسفند. تهران، دانشگاه علامه طباطبائی.
- نوروزی، یعقوب؛ سلطانعلی دستجردی، حمیده (۱۳۹۴). الویت‌های مورد انتظار کاربران از صفحه رابط کاربر کتابخانه دیجیتال مورد مطالعه: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۶(۲)، ۵۲-۳۹. بازیابی شده در ۲۲ بهمن ۱۳۹۸ از: http://nastinfo.nlai.ir/article_329_fc333de0b9e5303f0f8fd5a02153ec2d.pdf

- Ahmad, K., Ming, Z. J., & Rafi, M. (2018). Assessing the digital library research output: bibliometric analysis from 2002 to 2016. *The Electronic Library*, 36(4), 696-704. <https://doi.org/10.1108/EL-02-2017-0036>
- Chandrashekarai, M., Mulla, K. R., & Harinarayana, N. S., Ramachandra, B. H. R. (2010). Bibliometric analysis of literature published in Emerald publications on digital Libraries. *International Journal of Library Science*, 1(J10), 20-29. <http://www.ceserpublications.com/index.php/IJLS/article/view/114>
- Han, P., Shi, J., Li, X., Wang, D., Shen, S., & Su, X. (2014). International collaboration in LIS: global trends and networks at the country and institution level. *Scientometrics*, 98(1), 53-72. <https://doi.org/10.1007/s11192-013-1146-x>
- Liu, X., Bollen, J., Nelson, M. L., & Van de Sompel, H. (2005). Co-authorship networks in the digital library research community. *Information Processing & Management*, 41(6), 1462-1480. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ipm.2005.03.012>
- Singh, G., Mittal, R., & Ahmad, M. (2007). A bibliometric study of literature on digital libraries. *The Electronic Library*, 25(3), 342-348. <http://dx.doi.org/10.1108/02640470710754841>
- Shukla, R., & Verma, M. K. (2019). Digital library research in India during 1989-2018: A scientometric analysis based on Scopus database. *Journal of Information & Systems Management*, 9(2), 62-73. <http://dx.doi.org/10.6025/jism/2019/9/2/62-73>
- Visakhi, P., Kumbar, B., & Shivaram, J. (2020). Research on Digital Libraries: A Scientometric Assessment of India's Publications during 2000-19. *Journal of Indian Library Association*, 56(2), 62-74. <https://www.ilaindia.net/jila/index.php/jila/article/view/643>

